

ZAWISZA CZARNY II

Drugi „Zawisza Czarny” to stalowy, trzymasztowy szkuner z ożaglowaniem typu Va Marie. Jednostkę zbudowano na bazie kadłuba statku rybackiego „Cietrzew”, zwodowanego w 1952 r. w Stoczni Północnej w Gdańsku, który wraz z całą serią statków tego typu, potocznie nazywanych "ptaszkami", został wycofany z eksploatacji z powodu złej stateczności i zatonięcia dwóch z nich. Początkowo w 1957 roku zamierzano przebudować go na statek ratowniczy, czego nie zrealizowano.

Statek został w lutym 1960 roku przekazany ZHP przez Ministerstwo Żeglugi, po czym zapadła decyzja o przebudowie go na żaglowiec. Prace prowadziła w 1960 roku Gdyńska Stocznia Remontowa, a dokończyła w kolejnym roku Stocznia Marynarki Wojennej. Między innymi obniżono i zmieniono pokładówkę, dodano podstępkę z balastem 45 ton, w ładowni utworzono pomieszczenia mieszkalne i postawiono trzy maszty. Pod bukszprytem znajduje się rzeźba, - galion, przedstawiający głowę słynnego rycerza Zawiszy Czarnego. Część źródeł podaje, że jest to oryginalny galion, który zdobił dziób dawnego harcerskiego szkunera o tej samej nazwie, natomiast część, że jest to wierna kopia pierwotnego galionu.

Banderę podniesiono 15 lipca 1961, a kapitanem został delegowany z Marynarki Wojennej kmdr Bolesław Romanowski. W pierwszy rejs żaglowiec wyruszył do Leningradu i Helsinek, a w 1962 r. na czele harcerskiej flotylii Czerwonych Żagli popłynął do Helsinek na Światowy Festiwal Młodzieży i Studentów. Ponieważ podczas rejsu okazało się, że żaglowiec jest bardzo nawietrzny, po powrocie trafił do Stoczni Remontowej w Gdańsku, gdzie dokonano zmiany ustawienia jego masztów.

W sezonie zimowym 1965-1966 statek (pod dowództwem kpt. mar. Zbigniewa Frąszczaka, również oddelegowanego z Marynarki Wojennej) został przebudowany w Szczecińskiej Stoczni Remontowej Gryfia. W miejsce okrągłej rufy typowej dla statków rybackich, wykonano nową rufę z pawężą i nawisem, co "Zawiszy" dało bardziej typową dla żaglowca sylwetkę oraz przedłużyło kadłub o ponad 2 metry. Oprócz tego na fokmaszcie dodano bryfok, zainstalowano dodatkowe zbiorniki wody słodkiej i chłodnię prowiantową, wymieniono silnik z June Munktel 1003MV o mocy 300 KM na Deutsche Werke Kiel 6Mu421 o mocy 390 z lugrotrawlera „Korab II”, a agregaty prądotwórcze wymieniono na prawie nowe, też przeniesione z lugrotrawlera "Korab. Po dodaniu bryfoka maksymalna powierzchnia

żagli wzrosła z 439 do 625 m² (powierzchnia zasadniczego ożaglowania nie uległa zmianie), a przebudowa polepszyła własności morskie żaglowca.

W następnych latach *Zawisza* (w dalszym ciągu pod dowództwem kpt. Frąszczaka) głównie odbywał rejsy bałtyckie, ale także i dalsze, jak np.: rejs do Wielkiej Brytanii (1966 - Londyn), rejs dookoła Islandii (1969), rejs na Wyspy Kanaryjskie (1970), ponowny rejs do Wielkiej Brytanii (1971 - Plymouth). W 1972 roku po raz pierwszy wziął udział w Operacji Żagiel, na trasie Helsinki - Falsterbo, zajmując 5. miejsce w klasie B, a w 1974 wziął udział w Operacji Żagiel ponownie. W 1976 roku *Zawisza* pożeglował do USA na obchody 200-lecia państwa.

Zimą 1979/1980 statek przeszedł gruntowny remont z m.in. wymianą pokładówki na przedłużoną nadbudówkę oraz modernizacją pomieszczeń.

W dniu 3 czerwca 1984 roku, w trakcie regat atlantyckich Cutty Sark Tall Ships' Races, w rejonie Bermudów, w bardzo trudnych warunkach pogodowych, żaglowiec uratował osiem osób z załogi żaglowca *Marques*, który zatonął w gwałtownym szkwale. Po wzięciu rozbitków na pokład *Zawisza*, pomimo wysokiego stanu morza i bardzo silnego wiatru, pozostał w rejonie wypadku poszukując pozostałych ofiar, po czym powrócił z ocalałymi na Bermudy. Kapitanem statku był wówczas j.kpt.ż.w. Jan Sauer.

W 1978 roku, jacht wziął udział w Światowym Festiwalu Młodzieży i Studentów w Hawanie

W latach 1989–1990 przy okazji uczestnictwa w XIII Festiwalu Młodzieży i Studentów w Pjongjangu, opłynął dookoła kulę ziemską, płynąc przez Kanał Sueski, następnie Kanał Panamski. Rejs trwał 392 dni, a pokonał on 34 170 mil morskich. W latach 1996–1999 żaglowiec odbył ponad trzyletni rejs etapowy, w trakcie którego przebył 87 500 mil morskich i odwiedził 551 portów. Dowodziło nim wówczas 11 kapitanów, a brało udział 2522 uczestników. Dwukrotnie (25.1. i 2.2.1999 r.) opłynął przylądek Horn.

W swych rejsach *Zawisza* tak jak jego poprzednik, realizuje cele statutowe harcerstwa. Należały do nich np. w 2000 Rejsy Pokoju z międzynarodową załogą, z młodzieżą państw ogarniętych konfliktami zbrojnymi na Bliskim Wschodzie.

W 2000 statek przeszedł gruntowny remont z modernizacją pomieszczeń.

Od 2006 roku uczestniczy w programie Zobaczć Morze, a od 2011 roku rokrocznie *Zawiszą* harcerze przewożą Betlejemskie Światło Pokoju dla skautów z Bornholmu i Karlskrony.

Między październikiem 2020 a marcem 2021 roku statek przeszedł kolejny remont. Udało się odnowić część poszycia i wręg oraz wymienić część ścian nadbudówki. Odświeżono wszystkie magazyny na statku, wymieniono agregaty i przeprowadzono gruntowny remont głównej tablicy rozdzielczej.

31 sierpnia 2022 roku Związek Harcerstwa Polskiego ogłosił konkurs w celu wyłonienia nowego armatora swojej flagowej jednostki.

16 listopada 2023 roku, okręt wyruszył do stoczni w Darłowie aby odbyć remont klasowy.

19 lipca 2024 "*Zawisza Czarny*", wyruszył w pierwszy rejs po remoncie ze stoczni w Darłowie i udał się do macierzystego portu w Gdyni.

